

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમદાવાદ ખાતેની ગુજરાતની ઉચ્ચ ન્યાયાલયમાં

આર / ફોજદારી અપીલ (છોડી મુકવા સામે) નં. ૫૦૪ વર્ષ ૨૦૨૫

=====

રીપોર્ટિંગ માટે માન્ય છે - હા

=====

ગુજરાત રાજ્ય - વિરુદ્ધ - રાજેન્દ્રસિંહ મોતીસિંહ પરમાર

=====

ઉપસ્થિતી : : શ્રીમતી અસ્મિતા પટેલ, સરકારી વકીલ (APP) અપીલકર્તા નં. ૧ તરફથી

=====

ખંડપીઠ : : માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી વિમલ કે. વ્યાસ

તારીખ: ૧૮/૦૧/૨૦૨૬ મૌખિક - ચુકાદો

૧. હાલની અપીલ અપીલકર્તા - રાજ્ય દ્વારા ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતા, ૧૯૭૩ ની કલમ ૩૭૮(૧) (સંક્ષેપમાં, 'સી.આર.પી.સી.') હેઠળ પસંદ કરવામાં આવી છે અને તે વિદ્વાન વિશેષ ન્યાયાધીશ તથા સત્ર ન્યાયાધીશ, વલસાડ દ્વારા સ્પેશિયલ (એ.સી.બી.) કેસ નં. ૦૧/૨૦૧૨ માં તા. ૨૮.૦૩.૨૦૨૪ ના રોજ આપવામાં આવેલા નિર્દોષ મુક્તિના ચુકાદા અને હુકમ સામે દિશિત છે, જેના દ્વારા વિદ્વાન વિશેષ ન્યાયાધીશે આરોપી (અર્થાત્ અત્રેના સામાવાળા)ને ભ્રષ્ટાચાર નિવારણ અધિનિયમ, ૧૯૮૮ ની કલમ ૭, ૧૩(૧)(૬) તથા કલમ ૧૩(૨) હેઠળ દંડનીય ગુનાઓમાંથી નિર્દોષ મુક્ત કર્યો હતો. ફરીયાદી પક્ષનું સંક્ષિપ્ત વર્ણન નીચે મુજબ છે :

૨. ફરીયાદી પક્ષનો કેસ એવો છે કે ફરીયાદી - ધીરુભાઈ ગુલાબભાઈ પટેલ, ગામ ફલધરા, તાલુકા તથા જિલ્લો વલસાડ ના રહેવાસી, એ ગામ વેલવચની ખાતા નં. ૩૭૦ ની સર્વે નં.

૬૧૮ પૈકી ૧ ધરાવતી ૬ હેક્ટર જમીન ભગુભાઈ છોટુભાઈ પટેલ પાસેથી ખરીદી હતી. આક્ષેપ એવો છે કે જણાવેલ ભગુભાઈ છોટુભાઈ પટેલે નેટ હાઉસના બાંધકામ માટે સરકારી સહાય મેળવવા માટે ઉપ નિયામક, બાગાયત વિભાગ, વલસાડ ની કચેરી સમક્ષ અરજી કરી હતી. વધુમાં એવો આક્ષેપ છે કે સહાય મંજૂર થાય તે પહેલાં જ ફરિયાદીએ જણાવેલ જમીન ખરીદી લીધી હતી, છતાં નેટ હાઉસ (જાળીનું મકાન) ના બાંધકામ માટેની અરજી ભગુ પટેલના નામે જ ચાલુ રહી હતી.

૩. ફરીયાદી પક્ષનો વધુ કેસ એવો છે કે સામાવાળા-આરોપી – રાજેન્દ્રસિંહ મોતીસિંહ પરમાર ઉપ નિયામક, બાગાયત વિભાગ, વલસાડ ની કચેરીમાં બાગાયત અધિકારી તરીકે ફરજ બજાવતા હતા અને નેટ હાઉસની મુલાકાત દરમિયાન સામાવાળા-આરોપીએ ફરિયાદીને જણાવ્યું હતું કે રૂપિયા ૩ લાખની સહાય મંજૂર થઈ ગઈ છે અને ત્યારબાદ સહાયની રકમના ૧૦% જેટલી ગેરકાયદેસર રકમની માંગણી કરી હતી, જોકે ત્યારબાદ તેઓ રૂપિયા ૧૦,૦૦૦=૦૦ લેવા સંમત થયા હતા. ફરિયાદી આરોપીને જણાવેલ રકમ ચૂકવવા ઈચ્છુક ન હોવાથી, તેમણે તા. ૦૧.૧૧.૨૦૧૧ ના રોજ એ.સી.બી. પોલીસ સ્ટેશનનો સંપર્ક કરી આરોપી વિરુદ્ધ ફરિયાદ નોંધાવી હતી.

૪. ફરીયાદી પક્ષનો કેસ એવો છે કે ફરિયાદના આધારે એ.સી.બી. પોલીસ દ્વારા ટ્રેપ ગોઠવવામાં આવ્યો હતો અને તા. ૦૨.૧૧.૨૦૧૧ ના રોજ સામાવાળા-આરોપીને લાંચની રકમ સ્વીકારતા રંગેહાથ ઝડપવામાં આવ્યા હતા.

૫. સામાવાળા-આરોપી વિરુદ્ધ એ.સી.બી. પોલીસ સ્ટેશન, વલસાડ તથા ડાંગ સમક્ષ નોંધાયેલા કાઈમ રજિસ્ટર નં. ૬/૨૦૧૧ દ્વારા ભ્રષ્ટાચાર નિવારણ અધિનિયમ, ૧૯૮૮ ની કલમ ૭, ૧૩(૨) તથા ૧૩(૧)(૬) હેઠળ દંડનીય ગુનાઓ માટે ગુનો નોંધવામાં આવ્યો હતો. તપાસ શરૂ કરવામાં આવી હતી અને તપાસ દરમિયાન ઘટનાથી પરિચિત સાક્ષીઓના નિવેદનો નોંધવામાં આવ્યા હતા તથા દસ્તાવેજી પુરાવાઓ એકત્રિત કરવામાં આવ્યા હતા. તપાસ પૂર્ણ થયા બાદ, આરોપી સામે ઉપરોક્ત ગુનાઓ માટે તા. ૧૨.૦૪.૨૦૧૨ ના રોજ ચાર્જશીટ દાખલ

કરવામાં આવી હતી અને વિદ્વાન વિશેષ ન્યાયાધીશ તથા સત્ર ન્યાયાધીશ, વલસાડ સમક્ષ તેમની સામે વિચારણા ચલાવવામાં આવી હતી. આરોપ સાબિત કરવા માટે ફરીયાદી પક્ષે અનેક સાક્ષીઓની તપાસ કરી હતી તથા વિવિધ દસ્તાવેજી પુરાવાઓ રજૂ કર્યા હતા.

૬. સામાવાળા-આરોપી વિરુદ્ધ ભ્રષ્ટાચાર નિવારણ અધિનિયમ, ૧૯૮૮ ની કલમ ૭ તથા કલમ ૧૩(૨) સહવાંચિત કલમ ૧૩(૧)(૬) હેઠળ દંડનીય ગુનાઓ માટે તા. ૨૪.૦૯.૨૦૧૯ ના રોજ આંક ૩૪ દ્વારા આરોપ ઘડવામાં આવ્યો હતો. સામાવાળા-આરોપીનું નિવેદન આંક ૩૫ દ્વારા નોંધવામાં આવ્યું હતું અને આરોપીએ પોતાનો ગુનો નકારી કાઢી નિર્દોષતા દર્શાવી હતી તથા તેમના વિરુદ્ધ વિચારણા ચલાવવાની માંગણી કરી હતી.

૭. આરોપ સાબિત કરવા માટે ફરીયાદી પક્ષે નીચે મુજબ સાક્ષીઓની તપાસ કરી હતી તથા દસ્તાવેજી પુરાવાઓ રજૂ કર્યા હતા : -

ક્રમ નં.	સાક્ષીનું નામ	હોદ્દો / ઓળખ	આંક
૧	ધીરુ ગુલાબ પટેલ	ફરિયાદી	૫૧
૨	શૈલેષ ઝવેર પટેલ	પંચ સાક્ષી	૫૩
૩	ભગવાન રણછોડ પટેલ	પંચ સાક્ષી	૬૫
૪	રાધાકાંત માધવનંદ ત્રિપાઠી	સાક્ષી	૬૮
૫	બાબુલાલ અમથાલાલ શર્મા	ટ્રેપિંગ અધિકારી	૭૪
૬	સિરાજ અબ્દુલ મજીદ ઝાભા	તપાસ અધિકારી	૭૯

દસ્તાવેજી પુરાવા યાદી

ક્રમ નં.	દસ્તાવેજનું વર્ણન	આંક
૧	ફરિયાદ	૫૨
૨	છટકાનું પંચનામું	૫૫
૩	જમી નોંધ	૫૭
૪	ધરપકડ પંચનામું	૬૦
૫	આરોપીના મકાનની તપાસનું પંચનામું	૬૧
૬	આરોપીનો ફરજ મોકુફીનો આદેશ	૬૯
૭	દાવો ચલાવવાની મંજૂરી આપતી રસીદ	૭૦

ક્રમ નં.	દસ્તાવેજનું વર્ણન	આંક
૮	આરોપી વિરુદ્ધ દાવો ચલાવવાની મંજૂરીનો આદેશ	૭૧
૯	આરોપી વિરુદ્ધ દાવો ચલાવવાનો પ્રસ્તાવ	૭૨
૧૦	આરોપી વિરુદ્ધ દાવા બાબતે ગુજરાત વિજિલન્સ કમિશન, ગાંધીનગર ના ઉપ-સચિવનો પત્ર	૭૩
૧૧	પંચ સાક્ષીઓની વ્યવસ્થા કરવા બાબતે છટકા અધિકારી દ્વારા દમણ ગંગાના કાર્યપાલક ઈજનેરને લખાયેલ પત્ર	૭૫
૧૨	મુદ્દામાલ મોકલવાનો પત્ર	૮૦
૧૩	એફ.એસ.એલ. દ્વારા તપાસ અધિકારીને લખાયેલ પત્ર	૮૧
૧૪	રસાયણ વિભાગનો – એફ.એસ.એલ. અહેવાલ	૮૨
૧૫	તપાસની નિમણૂકનો આદેશ	૮૩

૮. આરોપીએ તેના બચાવના સમર્થનમાં બે સાક્ષીઓની પણ તપાસ કરી હતી અને ૧૨ દસ્તાવેજ પુરાવા રજૂ કર્યા હતા.

૯. પુરાવા નોંધવાની પ્રક્રિયા પૂર્ણ થતાં, નીચેના ન્યાયાલયે પ્રતિવાદી-આરોપી વિરુદ્ધ જણાતા ગુનાહિત સંજોગો સમજાવ્યા હતા. સી.આર.પી.સી.ની કલમ ૩૧૩ હેઠળ નોંધવામાં આવેલા તેના વધુ નિવેદનમાં, પ્રતિવાદી-આરોપીએ તેની સામે મૂકવામાં આવેલા આરોપોનો અસ્વીકાર કર્યો હતો અને જણાવ્યું હતું કે તે નિર્દોષ છે અને કથિત ગુનામાં તેને ખોટી રીતે સંડોવી દેવામાં આવ્યો છે. પ્રતિવાદી-આરોપીએ તેના બચાવમાં અમુક દસ્તાવેજ પુરાવા પણ રજૂ કર્યા છે.

૧૦. અદાલતી કાર્યવાહી પૂર્ણ થતાં, દફતર પરના તમામ પુરાવાઓ; મૌખિક અને દસ્તાવેજ બંનેને ધ્યાને લીધા બાદ, તેમજ ફરીયાદી પક્ષ અને બચાવ પક્ષ વતી કરવામાં આવેલી દલીલોને ધ્યાનમાં લીધા પછી, નીચેના ન્યાયાલયે પ્રતિવાદી-આરોપીને તેની સામે મૂકવામાં આવેલા તમામ આરોપોમાંથી તારીખ ૨૮.૦૩.૨૦૨૪ ના રોજ નિર્દોષ છૂટકારાના ચુકાદા અને હુકમ દ્વારા મુક્ત કર્યો હતો.

૧૧. નિર્દોષ છૂટકારાના ઉપરોક્ત ચુકાદા અને હુકમથી નારાજ અને અસંતુષ્ટ થઈને,

અપીલકર્તા-રાજ્યે મુખ્યત્વે એવા આધારો પર વર્તમાન અપીલ પસંદ કરી છે કે નીચેના ન્યાયાલયે દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ નિર્દોષ છૂટકારાનો આદેશ કાયદા અને દફતર પરના પુરાવાઓથી વિરુદ્ધ છે; નીચેના ન્યાયાલયે ફરીયાદી પક્ષ દ્વારા તેમના કેસના સમર્થનમાં રજૂ કરવામાં આવેલા મૌખિક તેમજ દસ્તાવેજી પુરાવાઓની કદર કરવામાં નિષ્ફળ રહી છે; નીચેના ન્યાયાલયે પુરાવાઓની યોગ્ય રીતે કદર કરી નથી અને ગંભીર ભૂલ કરી છે, જે કેસના દફતર પર સ્પષ્ટ દેખાય છે; અને એ કે નીચેના ન્યાયાલયે એ હકીકતને ધ્યાનમાં લેવામાં નિષ્ફળ રહી છે કે પ્રતિવાદી-આરોપી એક જાહેર સેવક હતો, અને તેણે ફરીયાદી પાસેથી ગેરકાયદેસર લાંચ તરીકે ૧૦,૦૦૦=૦૦ રૂપિયાની રકમની માંગણી કરી હતી અને સ્વીકારી હતી. અદાલતી કાર્યવાહી કોર્ટે, આક્ષેપિત ચુકાદા અને હુકમ દ્વારા, આરોપી-પ્રતિવાદીને નિર્દોષ જાહેર કર્યો છે, જે ગેરકાયદેસર, અમાન્ય અને અયોગ્ય છે અને તેને રદ કરવા અને બાજુ પર રાખવાને પાત્ર છે.

૧૨. અપીલકર્તા-રાજ્ય માટે વિદ્વાન એ.પી.પી. સુશ્રી અસ્મિતા પટેલ અને પ્રતિવાદી-આરોપી માટે વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી સલીમ લોહિયાને સાંભળ્યા અને દફતર પરના પુરાવા તેમજ અદાલતી કાર્યવાહી કોર્ટના ચુકાદાની પણ ઝીણવટભરી તપાસ કરી.

અપીલકર્તા-રાજ્ય વતી રજૂઆતો :

૧૩. વિદ્વાન એ.પી.પી. સુશ્રી અસ્મિતા પટેલે ઉગ્રપણે દલીલ કરી છે કે નીચેના ન્યાયાલયે દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ આક્ષેપિત ચુકાદો અને હુકમ કાયદાની જોગવાઈઓથી વિરુદ્ધ છે અને વિદ્વાન સ્પેશિયલ જજે ફરીયાદી પક્ષ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલા પુરાવાઓને યોગ્ય રીતે ધ્યાને લીધા નથી. વિદ્વાન એ.પી.પી.એ, આ અદાલતને મૌખિક તેમજ દસ્તાવેજી પુરાવાઓ સમજાવતી વખતે રજૂઆત કરી હતી કે નીચેના ન્યાયાલયે એ હકીકતની કદર કરવામાં નિષ્ફળ રહી છે કે જે ચલણી નોટો ટ્રેપ દરમિયાન ફરીયાદી (ફ.પ.સા. -૧) ધીરુ ગુલાબ પટેલને આપવામાં આવી હતી અને પ્રતિવાદી-આરોપી દ્વારા ગેરકાયદેસર લાંચ પેટે સ્વીકારવામાં આવી હતી, તે પ્રતિવાદી-આરોપીના કબજામાંથી મળી આવી હતી અને પંચનામામાં દર્શાવેલ ચલણી નોટોના સીરીઝ નંબર પ્રતિવાદી-આરોપી પાસેથી રિકવર કરાયેલી ચલણી નોટો સાથે મેળ ખાતા હતા.

વિદ્વાન એ.પી.પી. સુશ્રી પટેલે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે નીચેના ન્યાયાલયે સાક્ષીઓના પુરાવાઓની યોગ્ય રીતે કદર કરી નથી. વિદ્વાન એ.પી.પી.એ રજૂઆત કરી હતી કે નીચેના ન્યાયાલયે એ ધ્યાનમાં લેવું જોઈતું હતું કે ત્રણ મહત્વના તત્વો, એટલે કે માંગણી, સ્વીકૃતિ અને રિકવરી, ફરીયાદી પક્ષ દ્વારા વાજબી શંકાથી પર સ્પષ્ટપણે સાબિત કરવામાં આવ્યા છે. તેણીએ રજૂઆત કરી હતી કે નીચેના ન્યાયાલયે સાક્ષીઓના પુરાવાઓમાં રહેલી નાની નાની ખામીઓ અને વિરોધાભાસોને અયોગ્ય મહત્વ આપ્યું છે. તેથી, વિદ્વાન એ.પી.પી.એ રજૂઆત કરી હતી કે નીચેના ન્યાયાલયે પાસે ફરીયાદ પક્ષ ના કેસને અવિશ્વાસ કરવા માટે અને પ્રતિવાદી-આરોપીને નિર્દોષ જાહેર કરવા માટે કોઈ કારણ નહોતું. તેથી, એવી પ્રાર્થના કરવામાં આવે છે કે અપીલ મંજૂર કરવામાં આવે અને નીચેના ન્યાયાલયે દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ આક્ષેપિત ચુકાદો અને હુકમ રદ કરવામાં આવે અને બાજુ પર રાખવામાં આવે.

૧૪. શરૂઆતમાં, એ નોંધવું જરૂરી છે કે નીચેના ન્યાયાલયે દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા નિર્દોષ છૂટકારાના આદેશ વિરુદ્ધ આ અદાલત દ્વારા અપીલની સુનાવણીને સંચાલિત અને નિયંત્રિત કરતા સિદ્ધાંતો સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા અનેક નિર્ણયોમાં ખૂબ જ ટૂંકમાં સમજાવવામાં આવ્યા છે. એમ.એસ. નારાયણ મેનન @ મણી વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ કેરળ અને અન્ય, જે (૨૦૦૬) ૬ એસ.સી.સી. ૩૯ માં રિપોર્ટ થયેલ છે, તે કેસમાં સુપ્રીમ ન્યાયાલયે નિર્દોષ છૂટકારાના આદેશ વિરુદ્ધની અપીલમાં હાઈકોર્ટની સત્તાઓ વિશે વર્ણન કર્યું છે.

નિર્ણયના પેરા ૫૪ માં, સર્વોચ્ચ અદાલતે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે:-

"૫૪) કોઈપણ સંજોગોમાં હાઈન્યાયાલયે નિર્દોષ છૂટકારા વિરુદ્ધની અપીલ તરીકે ગણીને અપીલ સ્વીકારી હોય, તે હકીકતમાં પુનઃવિચારની હકુમતનો ઉપયોગ કરી રહી હતી. નિર્દોષ છૂટકારાના ચુકાદા વિરુદ્ધ અપીલની સત્તાનો ઉપયોગ કરતી વખતે પણ, હાઈન્યાયાલયે કાયદાના સુસ્થાપિત સિદ્ધાંતો ધ્યાનમાં રાખવા જોઈએ કે જ્યાં બે મંતવ્યો શક્ય હોય, ત્યાં અપીલ અદાલતે નીચેની અદાલત દ્વારા નોંધાયેલા નિર્દોષ છૂટકારાના તારણમાં દખલ કરવી જોઈએ નહીં."

૧૫. વધુમાં, (૨૦૦૭) ૪ SCC ૪૧૫ માં રિપોર્ટ થયેલ ચંદ્રપ્પા વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ કર્ણાટકના કેસમાં, સુપ્રીમ ન્યાયાલયે નીચે મુજબના સિદ્ધાંતો નિર્ધારિત કર્યા છે: – ”

૪૨) ઉપરોક્ત નિર્ણયો પરથી, અમારા સુવિચારિત મંતવ્ય મુજબ, નિર્દોષ છૂટકારાના આદેશ સામેની અપીલ સાથે કામ કરતી વખતે અપીલ અદાલતની સત્તાઓ અંગેના નીચેના સામાન્ય સિદ્ધાંતો ઉભરી આવે છે :

[૧] અપીલ અદાલત પાસે પુરાવાઓની સમીક્ષા કરવાની, પુનઃ પ્રશંસા કરવાની અને પુનઃ વિચારણા કરવાની સંપૂર્ણ સત્તા છે કે જેના પર નિર્દોષ છૂટકારાનો આદેશ આધારિત છે.

[૨] ક્રિમિનલ પ્રોસિજર કોડ, ૧૯૭૩ આવી સત્તાના ઉપયોગ પર કોઈ મર્યાદા, પ્રતિબંધ અથવા શરત મૂકતો નથી અને અપીલ અદાલત તેની સમક્ષના પુરાવા પર હકીકત અને કાયદા બંનેના પ્રશ્નો પર પોતાના નિષ્કર્ષ પર પહોંચી શકે છે.

[૩] વિવિધ અભિવ્યક્તિઓ, જેમ કે, ‘નોંધપાત્ર અને અનિવાર્ય કારણો’, ‘સારા અને પૂરતા ગ્રાઉન્ડ્સ’, ‘ખૂબ જ મજબૂત સંજોગો’, ‘વિકૃત તારણો’, ‘દેખીતી ભૂલો’, વગેરેનો હેતુ નિર્દોષ છૂટકારા સામેની અપીલમાં અપીલ અદાલતની વ્યાપક સત્તાઓમાં કાપ મૂકવાનો નથી. આવી શબ્દાવલિઓ અપીલ અદાલત દ્વારા પુરાવાની સમીક્ષા કરવાની અને તેના પોતાના નિષ્કર્ષ પર આવવાની સત્તામાં કાપ મૂકવા કરતાં, નિર્દોષ છૂટકારામાં હસ્તક્ષેપ કરવા માટે અપીલ અદાલતની અનિચ્છા પર ભાર મૂકવા માટેની ‘ભાષાકીય છટા’ સમાન છે.

[૪] અપીલ અદાલતે, જોકે, ધ્યાનમાં રાખવું જોઈએ કે નિર્દોષ છૂટકારાના કિસ્સામાં આરોપીની તરફેણમાં બમણી ધારણા હોય છે. પ્રથમ, ફોજદારી ન્યાયશાસ્ત્રના મૂળભૂત સિદ્ધાંત હેઠળ તેને નિર્દોષતાની ધારણા ઉપલબ્ધ છે કે જ્યાં સુધી સક્ષમ અદાલત દ્વારા તેને દોષિત સાબિત કરવામાં ન આવે ત્યાં સુધી દરેક વ્યક્તિને નિર્દોષ માનવામાં આવશે. બીજું, આરોપીએ તેનું નિર્દોષ છૂટકારો મેળવ્યો હોવાથી, તેની નિર્દોષતાની ધારણા નીચેના ન્યાયાલયે દ્વારા વધુ મજબૂત, પુનઃપુષ્ટ અને દ્રઢ કરવામાં આવી છે.

[૫] જો દફતર પરના પુરાવાના આધારે બે વ્યાજબી તારણો શક્ય હોય, તો અપીલ અદાલતે નીચેના ન્યાયાલયે દ્વારા નોંધાયેલા નિર્દોષ છૂટકારાના તારણને ખતેલ પહોંચાડવી જોઈએ નહીં.”

૧૬. આમ, તે એક સ્થાપિત સિદ્ધાંત છે કે અપીલની સત્તાનો ઉપયોગ કરતી વખતે, જો દફતર પરના પુરાવાના આધારે બે વ્યાજબી તારણો શક્ય હોય તો પણ, અપીલ અદાલતે નીચેના ન્યાયાલયે દ્વારા નોંધાયેલા નિર્દોષ છૂટકારાના તારણને ખતેલ પહોંચાડવી જોઈએ નહીં.

૧૭. તે પણ એક સ્થાપિત કાયદાકીય સ્થિતિ છે કે નિર્દોષ છૂટકારાની અપીલમાં, જ્યારે નીચેની અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલા કારણો ન્યાયી અને યોગ્ય જણાય ત્યારે અપીલ અદાલતે ચુકાદો ફરીથી લખવાની અથવા નવેસરથી કારણો આપવાની જરૂર નથી. આવો સિદ્ધાંત સુપ્રીમ ન્યાયાલયે દ્વારા સ્ટેટ ઓફ કલાર્ટિક વિરુદ્ધ હેમારેડ્ડીના કેસમાં નિર્ધારિત કરવામાં આવ્યો છે, જે AIR ૧૯૮૧ SC ૧૪૧૭ માં રિપોર્ટ થયેલ છે, જેમાં નીચે મુજબ ઠરાવવામાં આવ્યું છે : “

.....આ ન્યાયાલયે ગિરિજા નંદિની દેવી વિરુદ્ધ બિગેન્દ્ર નંદિની ચૌધરી (૧૯૬૭) ૧ SCR ૯૩ : (AIR ૧૯૬૭ SC ૧૧૨૪) માં અવલોકન કર્યું છે કે જ્યારે અપીલ અદાલત પુરાવા પર અદાલતી કાર્યવાહી કોર્ટના દૃષ્ટિકોણ સાથે સહમત હોય, ત્યારે પુરાવાના વર્ણનનું પુનરાવર્તન કરવું અથવા નીચેના ન્યાયાલયે દ્વારા આપવામાં આવેલા કારણોનો પુનરોચ્ચાર કરવો તે અપીલ અદાલતની ફરજ નથી; જે નિર્ણય સામે અપીલ કરવામાં આવી છે તે ન્યાયાલયે દ્વારા આપવામાં આવેલા કારણો સાથે સામાન્ય સહમતિની અભિવ્યક્તિ સામાન્ય રીતે પૂરતી રહેશે.”

૧૮. આથી, જો અપીલીય અદાલત નીચલી અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલા તર્ક અને અભિપ્રાય સાથે સંમત થાય, તો પુરાવાની ચર્ચા કરવી આવશ્યક રહેતી નથી.

૧૯. આ અદાલતે અદાલતી કાર્યવાહી અદાલત દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ ચુકાદા અને આદેશનો અભ્યાસ કર્યો છે, ફરીયાદી પક્ષ દ્વારા રજૂ કરાયેલા મૌખિક તેમજ દસ્તાવેજી પુરાવાનો પરિચય લીધો છે અને અપીલકર્તા-રાજ્ય તરફથી વિદ્વાન એ.પી.પી. દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલી દલીલો પણ વિચારેલી છે. કાયદાની સ્થાપિત સ્થિતિ મુજબ, આરોપી વિરુદ્ધનો કેસ વાજબી શંકાથી પર સાબિત કરવાનો મૂળભૂત ભાર ફરીયાદી પક્ષ પર રહે છે.

૨૦. આ બાબત પણ સ્થાપિત છે કે ફરીયાદી પક્ષે પોતાના જ આધાર પર ઉભું રહેવું પડે છે અને આરોપી દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલી બચાવ દલીલનો લાભ અથવા અયોગ્ય લાભ લઈ

શકતું નથી. માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે **રવીન્દ્ર કુમાર દે વિરુદ્ધ ઓડિશા રાજ્ય**, એ.આઈ.આર. ૧૯૭૭ એસ.સી. ૧૭૦ ના કેસમાં ત્રણ મુખ્ય સિદ્ધાંતોનું પુનરોચ્ચાર કર્યું હતું, એટલે કે—

(૧) કેસને વાજબી શંકાથી પર સાબિત કરવાનો ભાર સકારાત્મક રીતે ફરીયાદી પક્ષ પર છે અને પોતાનો કેસ સાબિત કરતી વખતે તે બચાવ પક્ષના નબળાપણા અથવા અસત્યતામાંથી કોઈ લાભ મેળવી શકતું નથી;

(૨) ફોજદારી અદાલતી કાર્યવાહીમાં આરોપી દોષિત સાબિત ન થાય ત્યાં સુધી તેને નિર્દોષ માનવો જોઈએ; અને

(૩) ફરીયાદી પક્ષનો ભાર ક્યારેય બદલાતો નથી.

આથી, આ બાબત સુસ્થાપિત છે કે ફોજદારી અદાલતી કાર્યવાહીમાં આરોપીને દોષિત ઠેરવવા માટે તેનો ગુનો વાજબી શંકાથી પર સાબિત થવો આવશ્યક છે.

૨૧. માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે **ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્ય વિરુદ્ધ કૃષ્ણ ગોપાલ**, જે (૧૯૮૮) ૪ એસ.સી.સી. ૩૦૨ માં અહેવાલિત છે, તે કેસમાં ઠરાવ્યું છે કે કોઈ વ્યક્તિને એવા ગુનામાં દોષિત ઠેરવવામાં ન આવે તે તેનો નિઃસંદેહ ગહન અધિકાર છે, જે ગુનો વાજબી શંકાથી પરના પુરાવાના ધોરણથી સ્થાપિત થયો ન હોય.

૨૨. ઉપરોક્ત કાનૂની સ્થિતિને ધ્યાનમાં રાખીને, આ અદાલતે સંબંધિત પક્ષો દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલી દલીલો પર વિચાર કર્યો છે અને નોંધ પર રજૂ કરાયેલ સામગ્રીનો સાવધાનીપૂર્વક અભ્યાસ કર્યો છે.

૨૩. આ બાબત સુસ્થાપિત છે કે ભ્રષ્ટાચાર નિવારણ અધિનિયમ ની કલમ ૭ હેઠળના ગુનાની સ્થાપના કરવા માટે ગેરકાયદેસર લાભની માંગણી અને ત્યારબાદ તેની સ્વીકારણીનો પુરાવો અનિવાર્ય તત્વ છે. વધુમાં, ભ્રષ્ટાચાર નિવારણ અધિનિયમ ની કલમ ૨૦ હેઠળની અનુમાન ધારણા ત્યારે જ લાગુ કરી શકાય જ્યારે વિવાદિત તથ્યો, એટલે કે આરોપી દ્વારા ગેરકાયદેસર લાભની માંગણી અને તેની સ્વીકારણી, સાબિત થાય. માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતની બંધારણીય ખંડપીઠે નીરજ દત્ત વિરુદ્ધ રાજ્ય (દિલ્હી રાષ્ટ્રીય રાજધાની ક્ષેત્ર સરકાર), જે

(૨૦૨૩) જ એસ.સી.સી. ૭૩૧ માં અહેવાલિત છે, તે કેસમાં ચુકાદાના પરિચ્છેદ-૬૮ માં નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે: -

“(૬૮) ઉપરોક્ત ચર્ચામાંથી જે તારણો નીકળે છે, તેનો સારાંશ નીચે મુજબ છે :

- એ} અધિનિયમની કલમ ૭ તથા કલમ ૧૩(૧)(ડિ)(૧) અને (૨) હેઠળ જાહેર સેવક આરોપીના દોષને સ્થાપિત કરવા માટે ફરીયાદી પક્ષ દ્વારા વિવાદિત તથ્ય તરીકે ગેરકાયદેસર લાભની માંગણી અને તેની સ્વીકારણીનો પુરાવો અનિવાર્ય તત્વ છે.
- બી} આરોપીનો દોષ સ્થાપિત કરવા માટે ફરીયાદી પક્ષે સૌપ્રથમ ગેરકાયદેસર લાભની માંગણી અને ત્યારબાદ તેની સ્વીકારણીને હકીકતરૂપે સાબિત કરવી જરૂરી છે. આ વિવાદિત તથ્ય સીધા પુરાવા દ્વારા સાબિત કરી શકાય છે, જે મૌખિક પુરાવા અથવા દસ્તાવેજી પુરાવાના સ્વરૂપમાં હોઈ શકે છે.
- સી} વધુમાં, સીધા મૌખિક અને દસ્તાવેજી પુરાવાના અભાવે, ગેરકાયદેસર લાભની માંગણી અને તેની સ્વીકારણીનો પુરાવો સંજોગજન્ય પુરાવા દ્વારા પણ સાબિત કરી શકાય છે.
- ડી} જાહેર સેવક દ્વારા ગેરકાયદેસર લાભની માંગણી અને તેની સ્વીકારણી જેવા વિવાદિત તથ્યને સાબિત કરવા માટે નીચેના પાસાઓ ધ્યાનમાં લેવા જરૂરી છે :
- {૧} જો જાહેર સેવક દ્વારા કોઈ માંગણી કરવામાં આવી ન હોય છતાં લાંચ આપનાર વ્યક્તિ દ્વારા ચૂકવણી કરવાની ઓફર કરવામાં આવે અને જાહેર સેવક માત્ર તે ઓફર સ્વીકારી ગેરકાયદેસર લાભ પ્રાપ્ત કરે, તો તે અધિનિયમની કલમ ૭ મુજબ સ્વીકારણીનો કેસ ગણાશે. આવા કેસમાં જાહેર સેવક દ્વારા પૂર્વ માંગણી હોવી આવશ્યક નથી.
- {૨} બીજી તરફ, જો જાહેર સેવક માંગણી કરે અને લાંચ આપનાર વ્યક્તિ તે માંગણી સ્વીકારી માંગવામાં આવેલ લાભ અર્પણ કરે અને તે જાહેર સેવક દ્વારા પ્રાપ્ત કરવામાં આવે, તો તે પ્રાપ્તિરૂપનો કેસ ગણાશે. પ્રાપ્તિરૂપના કેસમાં ગેરકાયદેસર લાભ માટેની પૂર્વ માંગણી જાહેર સેવક તરફથી ઉત્પન્ન થાય છે. આ અધિનિયમની કલમ ૧૩(૧)(ડિ)(૧) અને (૨) હેઠળનો ગુનો છે.
- {૩} ઉપરોક્ત {૧} અને {૨} બંને પરિસ્થિતિઓમાં, અનુક્રમે લાંચ આપનાર વ્યક્તિની ઓફર અને જાહેર સેવકની માંગણીને ફરીયાદી પક્ષે વિવાદિત તથ્ય તરીકે સાબિત કરવી જરૂરી છે. અન્ય શબ્દોમાં કહીએ તો, માત્ર ગેરકાયદેસર લાભની સ્વીકારણી અથવા પ્રાપ્તિ, તે સિવાય અન્ય કંઈ ન હોય, તો તે અનુક્રમે અધિનિયમની કલમ ૭ અથવા કલમ ૧૩(૧)(ડિ)(૧) અને (૨) હેઠળ ગુનો બનતો નથી. આથી, અધિનિયમની કલમ ૭ હેઠળ ગુનો સ્થાપિત કરવા માટે લાંચ આપનાર તરફથી ઓફર હોવી જોઈએ, જે જાહેર

સેવક દ્વારા સ્વીકારવામાં આવે. તે જ રીતે, જાહેર સેવક દ્વારા કરવામાં આવેલી પૂર્વ માંગણીને લાંચ આપનાર સ્વીકારી અને ત્યારબાદ ચૂકવણી કરે અને તે જાહેર સેવક દ્વારા પ્રાપ્ત કરવામાં આવે, તો તે કલમ ૧૩(૧)(ડિ) (૧) અને (૨) હેઠળ પ્રાપ્તિકરણનો ગુનો બનશે.

ઈ} ગેરકાયદેસર લાભની માંગણી અને તેની સ્વીકારણી અથવા પ્રાપ્તિકરણ અંગેની તથ્યાત્મક અનુમાન ધારણા કાયદાની અદાલત દ્વારા માત્ર ત્યારે જ તારણરૂપે ઊભી કરી શકાય જ્યારે સંબંધિત મૌખિક અને દસ્તાવેજી પુરાવા દ્વારા મૂળભૂત તથ્યો સાબિત થયેલા હોય; તેના અભાવે નહીં. નોંધ પર રહેલી સામગ્રીના આધારે, માંગણીનો તથ્ય ફરીયાદી પક્ષે સાબિત કર્યો છે કે નહીં તે વિચારતી વખતે અદાલત પાસે તથ્યાત્મક અનુમાન ધારણા ઊભી કરવાની વિવેકાધીન સત્તા રહે છે. નિશ્ચિતરૂપે, આવી તથ્યાત્મક અનુમાન ધારણા આરોપી દ્વારા ખંડિત કરી શકાય છે અને ખંડનના અભાવે તે ચથાવત્ રહે છે.

એફ} જો ફરીયાદી વિરોધી બને, અથવા તેનું અવસાન થયું હોય, અથવા અદાલતી કાર્યવાહી દરમિયાન તે પોતાનો પુરાવો આપવા ઉપલબ્ધ ન હોય, તો ગેરકાયદેસર લાભની માંગણી અન્ય કોઈ સાક્ષીના પુરાવા દ્વારા સાબિત કરી શકાય છે, જે ફરી મૌખિક અથવા દસ્તાવેજી પુરાવો આપી શકે છે, અથવા ફરીયાદી પક્ષ સંજોગજન્ય પુરાવા દ્વારા પણ કેસ સાબિત કરી શકે છે. અદાલતી કાર્યવાહી નિષ્ફળ થતું નથી તેમજ તે જાહેર સેવક આરોપીની નિર્દોષ મુક્તિના આદેશમાં પરિણમતું નથી.

જી} જ્યાં સુધી અધિનિયમની કલમ ૭નો પ્રશ્ન છે, ત્યાં વિવાદિત તથ્યો સાબિત થયા બાદ કલમ ૨૦ અદાલતને એવી અનુમાન ધારણા ઊભી કરવા ફરજ પાડે છે કે ગેરકાયદેસર લાભ તે કલમમાં દર્શાવ્યા મુજબ હેતુ અથવા ઇનામ માટે હતો. આવી અનુમાન ધારણા અદાલત દ્વારા કાનૂની અનુમાન અથવા કાયદાકીય અનુમાન તરીકે ઊભી કરવી પડે છે. નિશ્ચિતરૂપે, આવી અનુમાન ધારણા પણ ખંડનને આધીન છે. કલમ ૨૦ અધિનિયમની કલમ ૧૩(૧)(ડિ)(૧) અને (૨) પર લાગુ પડતી નથી.

એચ} અમે સ્પષ્ટ કરીએ છીએ કે અધિનિયમની કલમ ૨૦ હેઠળની કાયદાકીય અનુમાન ધારણા ઉપરોક્ત મુદ્દા (ઈ)માં દર્શાવેલી તથ્યાત્મક અનુમાન ધારણાથી ભિન્ન છે, કારણ કે પહેલી ફરજિયાત સ્વરૂપની છે જ્યારે બીજી વિવેકાધીન સ્વરૂપની છે.”

૨૪. આમ, નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે આરોપ સાબિત કરવા માટે, ફરિયાદ પક્ષે પ્રત્યક્ષ અથવા પરિસ્થિતિજન્ય પુરાવા દ્વારા “લાંચની િ

માંગણી” અને “ત્યારબાદનો સ્વીકાર” સાબિત કરવો પડે છે. ઉપરોક્ત ચુકાદામાં પ્રસ્થાપિત કરવામાં આવેલ સિદ્ધાંતને ધ્યાનમાં રાખીને, હાલના કેસમાં ફરિયાદ પક્ષ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલ પુરાવાઓનું વિશ્લેષણ એ શોધવા માટે કરવાનું રહે છે કે, શું ફરિયાદ પક્ષે એ હકીકત સાબિત કરી છે કે પ્રતિવાદી-આરોપીએ ફરિયાદી પાસેથી લાંચની માંગણી કરી હતી અને ત્યારબાદ તેનો સ્વીકાર કર્યો હતો.

૨૫. બ્રષ્ટાચારના કેસો મોટે ભાગે ત્રણ મહત્વના સાક્ષીઓની જુબાનીઓ પર આધાર રાખે છે; (૧) ફરિયાદી, (૨) છાયા (ગુપ્ત) સાક્ષી (શેડો વિટનેસ), અને (૩) છટકું ગોઠવનાર અધિકારી (છટકા અધીકારી). આ સાક્ષીઓ આરોપીનું ભાવિ નક્કી કરવામાં નિર્ણાયક ભૂમિકા ભજવે છે. જેમ કે, તેમની જુબાનીઓની ખૂબ જ કાળજી અને સાવધાની સાથે તપાસ થવી જોઈએ. એવી અપેક્ષા રાખવામાં આવે છે કે તેમના નિવેદનો સુસંગત, વિશ્વસનીય અને શ્રેષ્ઠ ગુણવત્તાના હોવા જોઈએ. જો ભૌતિક પાસાઓ પર તેમના પુરાવામાં નોંધપાત્ર વિરોધાભાસ હોય, તો આવી વિસંગતતાઓને અવગણી શકાય નહીં. સંજોગોમાં જ્યાં પુરાવા બે સંભવિત અર્થઘટન માટે પરવાનગી આપે છે, ત્યારે જે આરોપીની તરફેણમાં હોય, તેને ધ્યાનમાં લેવું જોઈએ. આ એટલા માટે છે કારણ કે કાયદો દ્રઢપણે એ સિદ્ધાંતને સમર્થન આપે છે કે “કોઈપણ નિર્દોષ વ્યક્તિને ખોટી રીતે સજા થવી જોઈએ નહીં”.

૨૬. કેસના મુખ્ય સાક્ષીઓ (એટલે કે ફરિયાદી, પંચ-સાક્ષીઓ અને છટકું ગોઠવનાર અધિકારી) ના પુરાવાઓની દસ્તાવેજી પુરાવાઓ સાથે પ્રશંસા કરતી વખતે, અદાલતને ફરિયાદ પક્ષના પુરાવામાં કેટલીક ગંભીર વિસંગતતાઓ અને વિરોધાભાસો જણાયા હતા.

૨૭. આંક-પર પરની મૂળ ફરિયાદ મુજબ, ફરિયાદ પક્ષનો કેસ એવો છે કે ફરિયાદી (ફ.પ.સા.-૧) ધીરુ ગુલાબ પટેલ ફલધરા ગામના રહેવાસી છે, અને સંબંધિત સમયે, તેઓ વલસાડ તાલુકા પંચાયતના ચૂંટાયેલા સભ્ય હતા. તેમણે વેલવાચ ગામે આવેલી સર્વે નંબર ૬૧૮ પેકી ૧ વાળી ખેતીની જમીન તેના માલિક એક ભાગુભાઈ છોટુભાઈ પટેલ પાસેથી ખરીદી હતી. ઉક્ત જમીનના વેચાણ પૂર્વે, ભાગુભાઈ પટેલે નાયબ નિયામક, બાગાયત વિભાગ, વલસાડની

કચેરી સમક્ષ ઉક્ત જમીન પર નેટ હાઉસ બનાવવા માટે સરકારી સબસિડી માટે અરજી કરી હતી. ખરીદી પછી, ફરિયાદીએ ભાગુ પટેલના નામે ઉક્ત અરજી ચાલુ રાખી હતી. ફરિયાદ પક્ષનો વધુમાં એવો કેસ છે કે જમીનનું નિરીક્ષણ કર્યા પછી, આરોપી, જેઓ તે સમયે બાગાયત અધિકારી તરીકે ફરજ બજાવતા હતા, તેમણે ફરિયાદીને જાણ કરી કે ૩ લાખ રૂપિયાની સબસિડી મળવાપાત્ર છે. જ્યારે ફરિયાદીએ આરોપીને પ્રક્રિયા ઝડપી બનાવવા વિનંતી કરી, ત્યારે આરોપીએ કથિત રીતે સબસિડીની રકમના ૧૦% લાંચની માંગણી કરી હતી, જે બાદમાં ઘટાડીને ૧૦,૦૦૦=૦૦ રૂપિયા કરવામાં આવી હતી. ત્યારબાદ, ફરિયાદી, ભાગુભાઈ પટેલ સાથે, આરોપીની ઓફિસની મુલાકાતે ગયા હતા, જ્યાં આરોપીએ તેમને એક કાઝીભાઈ પાસેથી સબસિડીની રકમનો ચેક મેળવી લેવા સૂચના આપી હતી અને વધુમાં નિર્દેશ આપ્યો હતો કે તેમના ખાતામાં ઉક્ત સબસિડીની રકમ જમા થયા પછી, તેમને ૧૦,૦૦૦=૦૦ રૂપિયા ચૂકવવા. જોકે, સબસિડીની રકમ ભાગુભાઈના બેંક ખાતામાં જમા થઈ ગઈ હોવા છતાં, ફરિયાદીએ આરોપીને કોઈ ચુકવણી કરી ન હતી. ફરિયાદ પક્ષનો કેસ એવો છે કે ૦૧.૧૧.૨૦૧૧ ના રોજ, જ્યારે ફરિયાદી તાલુકા પંચાયત કચેરીની મુલાકાતે ગયા હતા, ત્યારે તેઓ આરોપીને મળ્યા હતા, જેમણે તેમને ૧૦,૦૦૦=૦૦ રૂપિયાની ચુકવણી ન કરવા અંગે પ્રશ્ન કર્યો હતો અને તેમને યાદ અપાવ્યું હતું કે આંબા કલમ માટેની તેમની સબસિડીની રકમ હજુ બાકી છે. આરોપીએ ફરિયાદીને વધુમાં જણાવ્યું હતું કે તેઓ બીજા દિવસે ઓફિસમાં આવશે અને તે મુજબ તેમનો સંપર્ક કરવા જણાવ્યું હતું. ફરિયાદી લાંચની રકમ ચૂકવવા તૈયાર ન હોવાથી, તેમણે એ.સી.બી. પોલીસ સ્ટેશન, વલસાડ ખાતે ફરિયાદ નોંધાવી હતી. ફરિયાદ પક્ષના જણાવ્યા મુજબ, ૦૨.૧૧.૨૦૧૧ ના રોજ, એક છટકું ગોઠવવામાં આવ્યું હતું અને આરોપી લાંચની માંગણી કરતા અને સ્વીકારતા રંગેહાથ પકડાયા હતા.

૨૮. તે એક નિર્વિવાદ હકીકત છે કે આરોપી દ્વારા કરવામાં આવેલી પ્રારંભિક માંગણીના કોઈ પ્રત્યક્ષ કે પરોક્ષ પુરાવા નથી. ફરિયાદીએ ફરિયાદમાં જણાવ્યું છે કે જ્યારે આરોપીએ ભાગુભાઈ પાસેથી ખરીદેલી જમીનની મુલાકાત લીધી હતી, ત્યારે આરોપીએ સબસિડીની રકમના ૧૦% લાંચની માંગણી કરી હતી, જે બાદમાં ઘટાડીને ૧૦,૦૦૦=૦૦ રૂપિયા કરવામાં આવી હતી.

જોકે, ફરિયાદીએ ચોક્કસ દિવસ, તારીખ અને સમય અંગે કોઈ વિગતો આપી નથી, જે દિવસે આવી માંગણી કરવામાં આવી હતી. ફરિયાદીએ ફરિયાદમાં એમ પણ જણાવ્યું છે કે જ્યારે તેઓ ભાગુભાઈ સાથે આરોપીની ઓફિસમાં ગયા હતા, ત્યારે આરોપીએ તેમને કાઝીભાઈ પાસેથી સબસિડીનો ચેક મેળવવા અને ભાગુભાઈના બેંક ખાતામાં ચેકની રકમ જમા થઈ જાય પછી અગાઉ ચર્ચા મુજબ ૧૦,૦૦૦=૦૦ રૂપિયા ચૂકવવા સૂચના આપી હતી. જોકે, ફરિયાદી, જેઓ વલસાડ તાલુકા પંચાયતના ચૂંટાયેલા સભ્ય હતા, તેઓ આરોપીની ઓફિસની ઉક્ત મુલાકાતના દિવસ, તારીખ અને સમય અથવા ભાગુભાઈની હાજરીમાં આરોપીએ કથિત રીતે ઉક્ત માંગણી કરી હોય તેવા પ્રસંગ અંગેની કોઈ વિગતો જાહેર કરવામાં નિષ્ફળ રહ્યા હતા. નોંધપાત્ર રીતે, ભાગુભાઈ, જે આ આરોપને સાબિત કરવા માટે સૌથી મહત્વના સાક્ષી છે, તેમની તપાસ કરવામાં આવી નથી. વધુમાં, સબસિડીનો ચેક આપવાની તારીખ અથવા ભાગુભાઈના બેંક ખાતામાં તે જમા અને જમા થયાની તારીખ દર્શાવવા માટે કોઈ સામગ્રી દફતર પર મૂકવામાં આવી નથી. સ્વીકાર્યપણે, કાઝીભાઈ, જેમણે ફરિયાદીને સબસિડીનો ચેક સોંપ્યો હતો, તેમની પણ તપાસ કરવામાં આવી નથી.

૨૮. આ એક અવિવાદિત હકીકત છે કે સામાવાળા દ્વારા કરવામાં આવેલી પ્રારંભિક માંગ અંગે કોઈ પ્રત્યક્ષ અથવા પરોક્ષ પુરાવો ઉપલબ્ધ નથી. ફરિયાદીએ ફરિયાદમાં જણાવ્યું છે કે જ્યારે સામાવાળા ભગુભાઈ પાસેથી તેણે ખરીદેલી જમીન પર આવ્યા હતા, ત્યારે સામાવાળાએ સહાયની રકમના ૧૦% જેટલી ગેરકાયદેસર લાભરકમની માંગ કરી હતી, જે પછીથી રૂપિયા ૧૦,૦૦૦=૦૦ સુધી ઘટાડવામાં આવી હતી. જોકે, આવી માંગ કયા ચોક્કસ દિવસ, તારીખ અને સમયે કરવામાં આવી હતી તે અંગે ફરિયાદીએ કોઈ વિગતો આપી નથી. ફરિયાદીએ ફરિયાદમાં વધુમાં એવું પણ જણાવ્યું છે કે જ્યારે તે ભગુભાઈ સાથે સામાવાળાની કચેરીએ ગયો હતો, ત્યારે સામાવાળાએ તેને કાઝીભાઈ પાસેથી સહાયનો ચેક મેળવી લેવા અને ચેકની રકમ ભગુભાઈના બેંક ખાતામાં જમા થયા બાદ અગાઉ થયેલી ચર્ચા મુજબ રૂપિયા ૧૦,૦૦૦=૦૦ ચૂકવવા સૂચના આપી હતી. જોકે, વલસાડ તાલુકા પંચાયતનો ચૂંટાયેલ સભ્ય રહેલો ફરિયાદી, સામાવાળાની કચેરીની

આ મુલાકાત કયા દિવસ, તારીખ અને સમયે થઈ હતી અથવા ભગુભાઈની હાજરીમાં સામાવાળાએ કયા પ્રસંગે આ કથિત માંગ કરી હતી તે અંગે કોઈ વિગતો જાહેર કરવામાં નિષ્ફળ ગયો હતો. નોંધપાત્ર રીતે, આ આક્ષેપને સમર્થન આપવા માટે અત્યંત મહત્વના સાક્ષી એવા ભગુભાઈની તપાસ કરવામાં આવી નથી. વધુમાં, સહાયનો ચેક કઈ તારીખે જારી કરવામાં આવ્યો હતો અથવા કઈ તારીખે તે ભગુભાઈના બેંક ખાતામાં જમા થઈ અને જમા રકમ તરીકે નોંધાઈ હતી તે દર્શાવતું કોઈ સામગ્રી દફતર પર મુકવામાં આવી નથી. સ્વીકાર્ય રીતે, ફરીયાદીને સહાયનો ચેક સોંપનાર કાઝીભાઈની પણ તપાસ કરવામાં આવી નથી.

૨૯. ફરીયાદમાં દર્શાવવામાં આવેલી અન્ય કથિત હકીકતો, ખાસ કરીને લાંચની માંગ અને સ્વીકાર અંગે, ફરીયાદી પક્ષ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલા પુરાવાના સર્વાંગી મૂલ્યાંકન પરથી જાણવા મળે છે કે તે અત્યંત અસંગત છે અને મહત્વપૂર્ણ વિરોધાભાસોથી ભરપૂર છે.

૩૦. ફરીયાદી (ફ.પ.સા.-૧) ધીરુ ગુલાબ પટેલની તપાસ ફરીયાદી પક્ષ દ્વારા આંક -૫૧ ખાતે કરવામાં આવી છે. તેમની સાક્ષીનું મૂલ્યાંકન કરતાં જાણવા મળે છે કે રૂપિયા ૧૦,૦૦૦=૦૦ની ચલણી નોટો તેમના દ્વારા શ્રી બાબુલાલ અમથાલાલ શર્મા, પોલીસ ઈન્સ્પેક્ટર, એ.સી.બી. પોલીસ સ્ટેશન, વલસાડ (ફ.પ.સા.-૫) સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવી હતી, અને તે નોટો પર ફીનોલ્ફથેલિન પાઉડર લગાડવામાં આવ્યું હતું અને ત્યારબાદ તેમની પેન્ટના જમણા ખિસ્સામાં રાખવામાં આવી હતી. ત્યારબાદ, તે છાયા (ગુપ્ત) સાક્ષી (ફ.પ.સા.-૩) ભગવાન રણછોડ પટેલ સાથે સામાવાળાની કચેરીએ ગયો હતો, જ્યારે બીજા પંચ સાક્ષી (ફ.પ.સા.-૨) શૈલેષ ઝવેર પટેલ તથા દરોડા દળના અન્ય સભ્યો નજીકના સ્થળે વિખરાયેલા રીતે ઉભા રાખવામાં આવ્યા હતા. ફરીયાદીએ સ્પષ્ટપણે પોતાના નિવેદનમાં જણાવ્યું છે કે ત્યારબાદ તેણે સામાવાળાને તેની કચેરીની બહાર બોલાવ્યો હતો અને કલંકિત ચલણી નોટો સામાવાળાના ડાબા હાથમાં આપી હતી. ત્યારબાદ, તેણે દરોડા દળને પૂર્વનિર્ધારિત સંકેત આપ્યો હતો અને તરત જ ત્યારબાદ દરોડા દળના સભ્યો સ્થળ પર આવી પહોંચ્યા હતા અને સામાવાળાને ઝડપી લીધો હતો.

૩૧. ફરિયાદી (ફ.પ.સા.-૧) ધીરુ ગુલાબ પટેલની સરતપાસની કાળજીપૂર્વક ચકાસણી કરતા એવું બહાર આવે છે કે છટકાના દિવસે, ફરિયાદીએ આરોપીને તેની ઓફિસની બહાર બોલાવ્યો હતો, અને અગાઉના કોઈપણ વ્યવહાર વિના, તેણે લાંચની ચલણી નોટો સીધી આરોપીના હાથમાં આપી દીધી હતી. સદરહું જુબાની પરથી વધુમાં એવું જણાય છે કે જ્યારે આરોપીને તેની ઓફિસની બહાર બોલાવવામાં આવ્યો ત્યારે, આરોપી દ્વારા ગેરકાયદેસર લાભ (લાંચ) માટે કોઈ માંગણી કરવામાં આવી ન હતી કે તે સંબંધમાં કોઈ પણ પ્રકારની વાતચીત થઈ ન હતી. ફરિયાદીનું આ સંસ્કરણ ફરિયાદમાં કરવામાં આવેલા આક્ષેપોથી તદ્દન વિપરીત છે, અને તે ફરીયાદ પક્ષ ના કેસ સાથે સંપૂર્ણપણે અસંગત છે, જેનાથી તેની સત્યતા અને વિશ્વસનીયતા અંગે ગંભીર શંકા પેદા થાય છે.

૩૨. એ નોંધવું જરૂરી છે કે ફરીયાદ પક્ષ નો કેસ મૂળભૂત રીતે એવા દાવા પર આધારિત છે કે પ્રશ્નવાળી જમીન, જેના માટે ભાગુભાઈએ સરકારની સબસિડીવાળી યોજના હેઠળ નેટ હાઉસ બનાવવા માટે અરજી કરી હતી, તે વાસ્તવમાં ફરિયાદી દ્વારા ખરીદવામાં આવી હતી, અને જ્યારે ફરિયાદીએ સદરહું અરજીની વહેલી પ્રક્રિયા માટે વિનંતી કરી ત્યારે આરોપીએ ગેરકાયદેસર લાભ (લાંચ) ની માંગણી કરી હતી. જો કે, ફરિયાદીની ઉલટતપાસની ઝીણવટભરી ચકાસણી સદરહું પાયાને જ તોડી પાડે છે. તે સ્પષ્ટપણે દફતર પર આવ્યું છે કે ફરિયાદીની તરફેણમાં ક્યારેય કોઈ નોંધાયેલ વેચાણ દસ્તાવેજ કરવામાં આવ્યો ન હતો, કે સદરહું ભાગુભાઈ દ્વારા તેમની તરફેણમાં કોઈ પાવર ઓફ એટર્ની કરવામાં આવી ન હતી. તેનાથી વિપરીત, મહેસૂલી દફતર માં જમીનના માલિક તરીકે ભાગુભાઈનું નામ દર્શાવવામાં આવ્યું હતું. દફતર પર એ પણ આવ્યું છે કે એકલા ભાગુભાઈએ જ નેટ હાઉસ માટે અરજી સબમિટ કરી હતી, અને નોંધપાત્ર રીતે, સબસિડીની રકમનો ચેક પણ કથિત ઘટનાની તારીખના એક અઠવાડિયા પહેલા સદરહું ભાગુભાઈના બેંક ખાતામાં જમા થઈ ગયો હતો. ફરિયાદીએ તેની ઉલટતપાસમાં સ્પષ્ટપણે સ્વીકાર્યું છે કે છટકાના દિવસે, તેનો પોતાનો કે ભાગુભાઈનો કોઈ સત્તાવાર કામ આરોપી પાસે બાકી ન હતું. તેમ છતાં, ફરીયાદી પક્ષ દ્વારા જાણી જોઈને સદરહું ભાગુભાઈની તપાસ કરવામાં આવી નથી, જેઓ ફરીયાદ

પક્ષ ના કેસ માટે સૌથી મહત્વપૂર્ણ અને મુખ્ય સાક્ષી હતા. વધુમાં, ઉલટતપાસ દરમિયાન ફરિયાદી પાસેથી એવું બહાર આવ્યું છે કે કથિત લાંચની રકમ આરોપીના શરીર પરથી મળી આવી ન હતી, પરંતુ તે ટેબલ પર પડેલી મળી આવી હતી. લાંચ અંગેની કોઈ પણ માંગણીના અભાવ સાથે જોડાયેલ આ નિર્ણાયક સંજોગો, કેસના મૂળ પર પ્રહાર કરે છે અને ફરીયાદ પક્ષ ના કેસની વિરુદ્ધ જાય છે. તે લાંચની કથિત માંગણી અને ત્યારબાદ તેના સ્વીકાર અંગે ગંભીર અને વાજબી શંકા જન્માવે છે, જેનાથી ફરીયાદ પક્ષ નું સંસ્કરણ સંપૂર્ણપણે અવિશ્વસનીય બને છે.

૩૩. આ તબક્કે, એ પણ નોંધવું પ્રાસંગિક છે કે ફરિયાદીએ ફરિયાદમાં એવો દાવો કર્યો છે કે ૦૧.૧૧.૨૦૧૧ ના રોજ, જ્યારે તેણે તાલુકા પંચાયત અધિકારી, વલસાડની મુલાકાત લીધી હતી, ત્યારે આરોપી તેને મળ્યો હતો અને તેને પ્રશ્ન કર્યો હતો કે રૂ. ૧૦,૦૦૦=૦૦ ની રકમ હજુ સુધી કેમ ચૂકવવામાં આવી નથી. આરોપીએ વધુમાં જણાવ્યું હતું કે આંબા કલમ (મેંગો ગ્રાફ્ટિંગ) માટેની તેની અરજીને લગતો સબસિડીનો ચેક હજુ બાકી છે અને ફરિયાદી તેનાથી વાકેફ હશે જ. જો કે, દફતર પરના તમામ પુરાવાઓની કાળજીપૂર્વક તપાસ કરતા એવું બહાર આવે છે કે કથિત ઘટનાના સમયની આસપાસ ફરિયાદીએ આંબા કલમ માટે સબસિડી માંગતી કોઈ અરજી ક્યારેય સબમિટ કરી હતી તે સ્થાપિત કરવા માટે પુરાવાનો એક અંશ પણ નથી. વધુમાં, આરોપી દ્વારા તેના બચાવમાં રજૂ કરવામાં આવેલ દસ્તાવેજ પ્રદર્શન-ડી૯૫, જે નાયબ બાગાયત નિયામક, ગાંધીનગર દ્વારા જારી કરાયેલ તારીખ ૨૫.૦૮.૨૦૧૪ નો પત્ર છે, તે સ્પષ્ટપણે જણાવે છે કે આંબા કલમ સંબંધિત સબસિડી માટેની કોઈ અરજી ફરિયાદી દ્વારા વલસાડ કચેરીમાં ક્યારેય સબમિટ કરવામાં આવી ન હતી. આ બાબત પણ ફરિયાદીના સંસ્કરણની સત્યતા અંગે ગંભીર શંકા પેદા કરે છે.

૩૪. આ સંદર્ભમાં, પ્રદર્શન-૬૫ પરના છાયા (ગુપ્ત) સાક્ષી (પંચ સાક્ષી) (ફ.પ.સા. -૩) ભગવાનભાઈ રણછોડભાઈ પટેલના પુરાવા તપાસવા જરૂરી છે. તેની સરતપાસમાં, તેણે જણાવ્યું છે કે ફરિયાદીએ રૂ. ૧,૦૦૦=૦૦ ના દરની ૧૫ ચલણી નોટો, જેના પર ફિનોલ્ફથેલીન પાવડર લગાડેલો હતો, તે શ્રી સિરાજ અબ્દુલ મજીદ ઝાભા, પોલીસ ઈન્સ્પેક્ટર, એ.સી.બી.

પોલીસ સ્ટેશન, વલસાડ સમક્ષ રજૂ કરી હતી, જે ફરિયાદીના પેન્ટના જમણા ખિસ્સામાં રાખવામાં આવી હતી. ત્યારબાદ, તે ફરિયાદી અને દરોડા પાડનાર ટુકડીના અન્ય સભ્યો સાથે આરોપીની ઓફિસે ગયો હતો. આ સાક્ષીના જણાવ્યા મુજબ, આરોપીને તેની ઓફિસમાં મળ્યા બાદ, ફરિયાદીએ આરોપીને કહ્યું કે તે સબસિડી બાબતે અગાઉ થયેલી ચર્ચા મુજબ પૈસા લાવ્યો છે, જેના જવાબમાં આરોપીએ કહ્યું કે તે અત્યારે કામમાં વ્યસ્ત હોવાથી પછી આવવું. ત્યારબાદ, જ્યારે ફરિયાદીએ આગ્રહ કર્યો, ત્યારે આરોપી તેની ઓફિસની બહાર આવ્યો, અને જ્યારે ફરિયાદીએ પૈસા આપ્યા, ત્યારે આરોપીએ તે તેના જમણા હાથથી સ્વીકાર્યા. આ તબક્કે, એ નોંધવું પ્રાસંગિક છે કે ફરિયાદી દ્વારા તેની જુબાનીમાં આવી કોઈ હકીકતો જણાવવામાં આવી નથી.

વધુમાં, છાયા (ગુપ્ત) સાક્ષી (ફ.પ.સા. -૩) ભગવાન રણછોડ પટેલ દ્વારા આપવામાં આવેલા પુરાવા વાંચતા પછી એવું જણાતું નથી કે આરોપીએ કથિત લાંચ માટે કોઈપણ પ્રકારની માંગણી કરી હોય. વધુમાં, તેની ઉલટતપાસમાં આ સાક્ષીએ જણાવ્યું છે કે ફરિયાદીએ આગ્રહ કર્યો હતો અને આરોપીને ઉપર લઈ ગયો હતો, અને જ્યારે તેણે પૈસા આપવાનો પ્રયત્ન કર્યો ત્યારે આરોપીએ તેને તેના કર્મચારીને આપી દેવા કહ્યું હતું. તેણે વધુમાં સ્વીકાર્યું છે કે ઓફિસની અંદર આરોપી અને ફરિયાદી વચ્ચે થયેલી વાતચીત તેણે સાંભળી ન હતી. આમ, આ સાક્ષીના સરતપાસ અને ઉલટ-તપાસના નિવેદનો પરસ્પર વિરોધાભાસી છે અને તેનું સંસ્કરણ ફરિયાદીના પુરાવા સાથે અસંગત છે, જે તેને સંપૂર્ણપણે અવિશ્વસનીય બનાવે છે.

૩૫. ફરિયાદી પક્ષ દ્વારા પ્રદર્શન-૫૩ પર બીજા પંચ સાક્ષી (ફ.પ.સા. -૨) શૈલેષભાઈ ઝવેરભાઈ પટેલની પછી તપાસ કરવામાં આવી છે. એવું જણાય છે કે આ સાક્ષીએ ફરિયાદ પક્ષ ના કેસને સમર્થન આપવાનો પ્રયાસ કર્યો છે. આ સાક્ષીએ જણાવ્યું છે કે ફરિયાદી અને છાયા (ગુપ્ત) સાક્ષી બાગાયત નિયામકની કચેરીના કોરિડોરમાં ઉભા હતા અને આછા ભૂરા રંગનું શર્ટ પહેરેલી એક પુરુષ વ્યક્તિ સાથે વાતચીત કરી રહ્યા હતા, અને ફરિયાદીએ તેના ખિસ્સામાંથી કંઈક બહાર કાઢીને તે વ્યક્તિને આપ્યું હતું, જેણે તે તેના જમણા હાથથી સ્વીકાર્યું

હતું.

૩૬. તે જ સંદર્ભમાં, જો એસીબી પોલીસ સ્ટેશનના પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટર (ફ.પ.સા.-૫) બાબુલાલ અમથાલાલ શર્મા, જેમણે છટકું ગોઠવ્યું હતું, તેમની જુબાની તપાસવામાં આવે તો, તેમણે આંક-૭૪ પરની તેમની જુબાનીમાં આંક-૫૫ પરના પંચનામામાં વિગતવાર વર્ણવવામાં આવેલી તે જ હકીકતોની પુષ્ટિ કરી છે અને પુનરોચ્ચાર કર્યો છે. જો કે, તેમની ઉલટ તપાસ દરમિયાન, આ સાક્ષીએ સ્વીકાર્યું છે કે છટકા દરમિયાન, તેઓ જે જગ્યાએ ઉભા હતા, ત્યાંથી તેમનું ધ્યાન સતત વરંડા પર હતું, અને તેમણે ફરિયાદ પક્ષના સાક્ષીને આરોપીને કોઈ નાણાં આપતા જોયા નથી. તેમણે વધુમાં જણાવ્યું છે કે આરોપીએ તેમને જાણ કરી હતી કે વારંવાર ના પાડી હોવા છતાં, ફરિયાદીએ કાગળોના થોથામાં નાણાં મૂક્યા હતા.

૩૭. ઉપરોક્ત પુરાવાઓના સાવચેતીપૂર્વક મૂલ્યાંકન પરથી, તે સ્પષ્ટપણે સ્થાપિત થાય છે કે ફરિયાદી (ફ.પ.સા.-૧) ધીરુ ગુલાબ પટેલ, બીજા પંચ સાક્ષી (ફ.પ.સા.-૨) શૈલેષ ઝવેર પટેલ અને છટકા અધિકારી (ફ.પ.સા.-૫) બાબુલાલ અમથાલાલ શર્માની જુબાનીઓ, કથિત લાંચની રકમની માંગણી અને સ્વીકાર અંગે, એકબીજા સાથે સુસંગત નથી, પરંતુ, તેઓ ફરિયાદ પક્ષ ના કેસથી વિરોધાભાસી જણાય છે.

૩૮. અગાઉ નોંધ્યા મુજબ, આવા કિસ્સાઓમાં, જ્યાં આરોપીનું ભાવિ માત્ર મુખ્ય સાક્ષીઓ, એટલે કે ફરિયાદી, છાયા (ગુપ્ત) સાક્ષી અને છટકા અધિકારી ની જુબાનીઓ પર આધારિત હોય, ત્યારે તે આવશ્યક છે કે તેમના પુરાવા સુસંગત, વિશ્વસનીય અને ઉત્કૃષ્ટ ગુણવત્તાના હોવા જોઈએ. તેથી, આ સાક્ષીઓની જુબાનીઓમાં રહેલી અસંગતતાઓ અને વિરોધાભાસોને અવગણી શકાય નહીં.

૩૯. નીચેની અદાલત ના ચુકાદાની કાળજીપૂર્વક તપાસ કરતા, તે સ્પષ્ટ થાય છે કે આ અસંગતતાઓ અને ક્ષતિઓને યોગ્ય ધ્યાન આપવામાં આવ્યું હતું. નીચેની અદાલતે, વિવાદિત ચુકાદાના ફક્ત-૨૯માં આ મુજબ અવલોકન કર્યું છે:

“૨૯) આરોપીએ આંક-૮૯ પરની તેની જુબાનીમાં જણાવ્યું છે કે ફરિયાદી વલસાડ તાલુકા

પંચાયતના સભ્ય હતા અને વલસાડ તાલુકા પંચાયતના લીગલ સેલના પ્રમુખ પણ હતા. આરોપીના પુરાવા મુજબ, ફરિયાદી ફલધરા ગામે સર્વે નંબર ૩૯૫ વાળી જમીન ધરાવતા હતા (આંક-ડી૯૦ પરના વિલેજ ફોર્મ નંબર ૭ ના ઉતારા). ફરિયાદીએ નેશનલ હોર્ટિકલ્ચર મિશન (એનએચએમ) યોજના હેઠળ શેડ નેટ હાઉસ માટે સબસિડી મેળવવા માટે નાયબ નિયામક, બાગાયત, વલસાડની કચેરીમાં ૨૮.૦૧.૨૦૧૧ ના રોજ અરજી કરી હતી (આંક-ડી૯૨). નાયબ નિયામક, બાગાયત, વલસાડે પત્ર તારીખ ૧૫.૦૬.૨૦૧૧ (આંક-ડી૯૩) થી આરોપીને ફરિયાદીની જમીનની સ્થળ મુલાકાત લેવા અને તેમનો અહેવાલ આપવા સૂચના આપી હતી. આરોપીએ ફરિયાદીની ફલધરા ગામની સર્વે નંબર ૩૯૫ વાળી જમીનની મુલાકાત લીધી હતી અને જાણવા મળ્યું હતું કે ફરિયાદી દ્વારા કોઈ માળખું બાંધવામાં આવ્યું નથી. તેમણે વધુમાં જણાવ્યું છે કે ફરિયાદી તેમના રાજકીય હોદ્દાનો દુરુપયોગ કરીને સબસિડી મેળવવા માંગતા હતા. તેમણે વધુમાં જણાવ્યું હતું કે ફરિયાદીએ તેમને સકારાત્મક અહેવાલ આપવા કહ્યું હતું અને તે માટે તેમણે સબસિડીની રકમના ૧૦ થી ૨૦% ઓફર કર્યા હતા, જેનો આરોપીએ ઇનકાર કર્યો હતો. આરોપીએ વધુમાં જણાવ્યું છે કે તેમણે ૧૧.૦૭.૨૦૧૧ (આંક-ડી૯૪) ના રોજ અહેવાલ આપ્યો હતો કે ફરિયાદીની સર્વે નંબર ૩૯૫ વાળી જમીનમાં કોઈ માળખું બનાવવામાં આવ્યું નથી. તેમણે વધુમાં જણાવ્યું હતું કે તેમના તારીખ ૧૧.૦૭.૨૦૧૧ ના અહેવાલના આધારે, ફરિયાદીને શેડ નેટ હાઉસ માટે કોઈ સબસિડી મળી નથી અને તેથી, ફરિયાદી નાખુશ હતા, પક્ષપાતી હતા અને તેમની સામે અદાવત રાખતા હતા. આરોપી (બચાવ પક્ષના સાહેદ-૧) દ્વારા શપથ પર આપવામાં આવેલી હકીકતોને બચાવ પક્ષના સાહેદ-૨, જે નાયબ નિયામક, બાગાયત, વલસાડ વર્ગ-૧ ના અધિકારી છે, તેમના મૌખિક તેમજ દસ્તાવેજી પુરાવાઓ દ્વારા સમર્થન મળે છે. તેમણે એમ પણ જણાવ્યું છે કે આરોપીના તારીખ ૧૧.૦૭.૨૦૧૧ ના અહેવાલના આધારે, ફરિયાદીએ તેની સર્વે નંબર ૩૯૫ ની જમીન પર કોઈ માળખું બનાવ્યું ન હોવાથી, ફરિયાદીને કોઈ સબસિડી ચૂકવવામાં આવી ન હતી. તેથી, આરોપી વતી આપવામાં આવેલા પુરાવા વિશ્વાસ પ્રેરે છે અને સ્પષ્ટપણે સ્થાપિત કરે છે કે ફરિયાદીએ કોઈ માળખું બનાવ્યું ન હતું અને આરોપીના અહેવાલના આધારે તેને કોઈ સબસિડી ચૂકવવામાં આવી ન હતી. જો ફરિયાદીની જુબાની (ફ.પ.સા.-૧ આંક-૫૧) તપાસવામાં આવે તો, એવું જણાય છે કે તેમણે તેમની જુબાની દરમિયાન સાચી હકીકતો જણાવી નથી. તેમણે નકાર્યું

હતું કે તેમણે તેમની સર્વે નંબર ૩૯૫ ની જમીનમાં કોઈ શેડ નેટ હાઉસ બનાવ્યું નથી. જો કે, ઉક્ત હકીકત દફતરે પરના દસ્તાવેજ પુરાવાઓથી વિપરીત છે અને તેથી, ફરિયાદીની જુબાની વિશ્વાસ પ્રેરે તેવી નથી. વધુમાં, જ્યારે દફતરે પર સ્પષ્ટપણે આવ્યું છે કે શેડ નેટ હાઉસ અથવા આંબાના ઝાડની સબસિડી અંગે આરોપી પાસે કોઈ કામ બાકી ન હતું, ત્યારે તેમની પાસે ગેરકાયદેસર સંતોષ (લાંચ) માંગવાનું કોઈ કારણ ન હતું.

વધુમાં, જો આરોપીનો ઈરાદો ગેરકાયદેસર સંતોષ મેળવવાનો હોત, તો તેમણે ફરિયાદીની તેમની સર્વે નંબર ૩૯૫ ની જમીન વિશે સકારાત્મક અહેવાલ આપવાની ઓફર સ્વીકારી લીધી હોત. જો કે, આરોપીએ ફરિયાદીની કોઈ ઓફર સ્વીકારી ન હતી અને તેના બદલે પ્રમાણિક અહેવાલ આપ્યો હતો કારણ કે ફરિયાદીની જમીન પર કોઈ માળખું નહોતું. વધુમાં, જો બચાવ પક્ષના સાહેદ-૨ ના પુરાવા તપાસવામાં આવે તો, તેમણે જણાવ્યું છે કે ભાગુભાઈ પટેલે ૩,૦૦,૦૦૦/- રૂપિયાની સબસિડી માંગી હતી, જો કે, આરોપીએ તેમના તારીખ ૧૩.૧૦.૨૦૧૧ ના અહેવાલમાં (આંક-ડી૧૦૦) ૩,૦૦,૦૦૦/- રૂપિયાની ભલામણ કરી હતી અને તે ભાગુ પટેલને ચૂકવવામાં આવી હતી. જો આરોપીનો ઈરાદો ગેરકાયદેસર સંતોષ મેળવવાનો હોત, તો તેમણે ભાગુ પટેલની સબસિડી માટે ૧૩,૯૦,૨૬૦/- ના ૫૦% એટલે કે ૬,૯૦,૧૩૦/- ની ભલામણ કરી હોત. જો કે, આરોપીએ માત્ર ૩,૦૦,૦૦૦/- ની ભલામણ કરી હતી અને તે નાયબ નિયામક, બાગાયત દ્વારા વિગતવાર તપાસ કર્યા પછી ભાગુભાઈ પટેલને સબસિડી તરીકે ચૂકવવામાં આવી હતી. તેથી, દફતરે પર એ સ્થાપિત થયું છે કે આરોપી પાસે કોઈ પણ અરજદારોને શેડ નેટ હાઉસના બાંધકામ માટે સબસિડી મંજૂર કરવાની કોઈ સત્તા ન હતી."

૪૦. ફકરા-૩૦ માં, નીચેની અદાલતે ે વધુમાં આ મુજબ અવલોકન કર્યું છે :

"૩૦) વધુમાં, સાક્ષીઓના પુરાવાઓ પરથી, ચલણી નોટોનો સ્વીકાર અને રિકવરી પણ સ્થાપિત થતી નથી. ફરિયાદીએ તેની જુબાનીમાં જણાવ્યું છે કે આરોપીએ ડાબા હાથે રકમ સ્વીકારી હતી જ્યારે છાયા (ગુપ્ત) સાક્ષી અને છટકા અધીકારી જણાવ્યું છે કે આરોપીએ જમણા હાથે રકમ સ્વીકારી હતી અને ચલણી નોટો તેના ડાબા હાથમાં રાખેલા કાગળોના થોથામાં મૂકી હતી. ફરિયાદ પક્ષ ના સાક્ષીઓએ ઉલટ તપાસમાં સ્વીકાર્યું છે કે રકમ આરોપીના શરીર પરથી મળી આવી ન હતી, પરંતુ તે

કાગળોના થોથામાંથી મળી આવી હતી. જો ફરીયાદ પક્ષ ના સાક્ષીઓના પુરાવા સ્વીકારવામાં આવે, તો સોડિયમ કાર્બોનેટના દ્રાવણની રાસાયણિક પ્રતિક્રિયાનું પરિણામ આરોપીના જમણા હાથની આંગળીઓ અને અંગૂઠા માટે સકારાત્મક (પોઝિટિવ) આવ્યું હોત અને ડાબા હાથની આંગળીઓ અને અંગૂઠા માટે નહીં. છાયા (ગુપ્ત) સાક્ષી ફ.પ.સા. ુ-૩ (આંક-૬૫) અને છટકા અધીકારી ફ.પ.સા.-૫ (આંક-૭૪) ની જુબાની પરથી દફતરે પર આવ્યું છે કે જ્યારે એસીબી સ્ટાફ ઓફિસની લોબીમાં આવ્યો અને આરોપીને પકડ્યો, ત્યારે આરોપીએ જણાવ્યું હતું કે તેણે કોઈ પૈસા લીધા નથી. છાયા (ગુપ્ત) સાક્ષીના પુરાવા પરથી એ પણ દફતરે પર આવ્યું છે કે ફરિયાદીએ આરોપીને તેની ઓફિસમાં જવા માટે આગ્રહ કર્યો હતો. જો આરોપીના પુરાવા તપાસવામાં આવે, તો તેણે જણાવ્યું છે કે છટકાની તારીખે એટલે કે ૦૨.૧૧.૨૦૧૧ ના રોજ, તે "ગરીબ કલ્યાણ મેળા" સંબંધિત કામમાં વ્યસ્ત હતો અને તે ઓફિસની બહાર જઈ રહ્યો હતો. ફરિયાદી તેને ગ્રાઉન્ડ ફ્લોર પર મળ્યા અને લાંચની રકમની ઓફર કરી જેનો તેણે ઇનકાર કર્યો અને જણાવ્યું કે તેણે તેમનું કોઈ કામ કર્યું નથી અને તેમની ઓફિસમાં તેમનું કોઈ કામ પડતર નથી. તેણે આરોપીની (ફરિયાદીની) ઓફરનો સ્પષ્ટપણે ઇનકાર કર્યો હતો.

ત્યારબાદ, ફરિયાદીએ ટ્રેક્ટરની ખરીદી માટે શંકર રવિની અરજી ચકાસવા માટે આરોપીને આગ્રહ કર્યો અને તેથી તે તેની ઓફિસમાં ગયો. જ્યારે તે અન્ય કલાર્કની ટેબલ પર શંકરભાઈ રવિભાઈની અરજીની ચકાસણી કરી રહ્યો હતો, ત્યારે ફરિયાદીએ તેની જાણ વગર ગરીબ કલ્યાણ મેળાના કાગળોમાં પૈસા મૂકી દીધા હતા. જ્યારે એસીબી સ્ટાફ આવ્યો ત્યારે ફરિયાદીએ જણાવ્યું કે પૈસા કાગળોમાં રાખેલા છે અને જ્યારે પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટરે આરોપીને જાણ કરી ત્યારે પણ તેણે જણાવ્યું હતું કે તેણે કોઈ પૈસા લીધા નથી. જ્યારે પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટરે આરોપીને કાગળોમાંથી પૈસા રજૂ કરવા કહ્યું, ત્યારે કાગળો તપાસતી વખતે તેને કાગળોમાંથી ૧,૦૦૦/- રૂપિયાના દરની ૧૦ નોટો મળી આવી અને તે સમયે તેને ખબર પડી કે તેની જાણ વગર ફરિયાદી દ્વારા પૈસા મૂકવામાં આવ્યા હતા અને કાગળો તપાસતી વખતે, તે ચલણી નોટો પર લગાવેલા ફિનોલ્ફથેલિન પાવડરના સંપર્કમાં આવ્યો હતો. તેથી, આરોપી દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલ પુરાવા વિશ્વસનીય અને ભરોસાપાત્ર જણાય છે કે તેણે કોઈ ગેરકાયદેસર સંતોષની માંગણી કે સ્વીકાર કર્યો નથી અને ગેરકાયદેસર સંતોષની રિકવરી પણ ફરીયાદ

પક્ષ દ્વારા સ્થાપિત કરવામાં આવી નથી. આરોપીનું કથન નીચેના કારણોસર વિશ્વાસ પ્રેરે છે અને ભરોસાપાત્ર અને માનવા યોગ્ય લાગે છે:—

- (૧) ભાગુ પટેલ (સર્વે નંબર ૬૧૮/૧ વાળી જમીનના માલિક) દ્વારા આરોપી વિરુદ્ધ કોઈ ફરિયાદ નોંધાવવામાં આવી ન હતી;
- (૨) સર્વે નંબર ૬૧૮/૧ વાળી જમીન ભાગુ પટેલ દ્વારા ફરિયાદીને વેચવામાં આવી નથી અને ફરિયાદીને સર્વે નંબર ૬૧૮/૧ વાળી જમીન સાથે વ્યવહાર કરવાનો કોઈ વ્યવસાય કે સત્તા ન હતી;
- (૩) શેડ નેટ હાઉસ માટે ૩,૦૦,૦૦૦/— રૂપિયાની સબસિડીની રકમ જમીનના માલિક એટલે કે ભાગુ પટેલને અગાઉથી ચૂકવી દેવામાં આવી હતી;
- (૪) આંબાના ઝાડની સબસિડી માટે ફરિયાદીની કોઈ અરજી આરોપીની કચેરીમાં પડતર ન હતી;
- (૫) આરોપી શેડ નેટ હાઉસની સબસિડી મંજૂર કરવા માટે સત્તાધિકારી ન હતા;
- (૬) ફરીયાદ પક્ષ ના સાક્ષીઓની જુબાની દ્વારા ગેરકાયદેસર સંતોષની કોઈ ચોક્કસ માંગણી દફતર પર આવી નથી;
- (૭) ફરિયાદીની જુબાની ગુણવત્તામાં ઉણી ઉતરે છે અને ભરોસાપાત્ર જણાતી નથી;
- (૮) ફરિયાદીએ શેડ નેટ હાઉસની સબસિડી માટે અરજી કરી હતી જે આરોપીના એવા અહેવાલને કારણે મંજૂર કરવામાં આવી ન હતી કે ફરિયાદી દ્વારા કોઈ માળખું બાંધવામાં આવ્યું ન હતું;

૪૧. આથી, વિદ્વાન નીચેની અદાલતે પુરાવાનું સાવધાનીપૂર્વક મૂલ્યાંકન કર્યા બાદ યોગ્ય રીતે એવો નિષ્કર્ષ નોંધ્યો છે કે, ગુનાનું રચનાત્મક તત્વ બનતી માંગણીનો મૂળભૂત ઘટક સ્થાપિત કરવામાં ફરીયાદી પક્ષ નિષ્ફળ ગયું છે અને તે મુજબ સામાવાળા-આરોપીને નિર્દોષ મુક્ત કર્યો છે.

૪૨. ફરીયાદી પક્ષના સમગ્ર પુરાવાના મૂલ્યાંકન પરથી એવું સ્થાપિત થાય છે કે ફરીયાદી પક્ષ પોતાનો કેસ વાજબી શંકાથી પર સાબિત કરી શક્યું નથી. વિદ્વાન એ.પી.પી. કોઈ એવો પુરાવો દર્શાવવાની સ્થિતિમાં નથી કે જેના આધારે બાબત અંગે વિરુદ્ધ દષ્ટિકોણ અપનાવી શકાય અથવા નીચેની અદાલતે નો અભિગમ કોઈ સ્પષ્ટ ગેરકાયદેસરતા થી દૂષિત છે અથવા નિર્ણય વિકૃત છે અથવા નીચેની અદાલતે દફતર પરના મહત્વપૂર્ણ પુરાવાને અવગણ્યા છે.

૪૩. પુરાવાના સર્વાંગી મૂલ્યાંકન તેમજ પડકારિત ચુકાદા અને આદેશને ધ્યાનમાં

લેતા, આ ન્યાયાલયનો વિચારપૂર્વકનો મત છે કે નીચેની અદાલતે નોંધેલા તારણોમાં કોઈ વિકૃતિ અથવા ગેરકાયદેસરતા નથી. નીચેની અદાલતે નોંધેલા તારણો સંપૂર્ણપણે ન્યાયસંગત અને યોગ્ય છે અને તે નોંધવામાં નીચેની અદાલતે દ્વારા કોઈ ગેરકાયદેસરતા અથવા ખામી કરવામાં આવી નથી. નીચેની અદાલતે સામાવાળા-આરોપી સામે મૂકાયેલા આરોપોમાંથી તેને નિર્દોષ મુક્ત કરવામાં સંપૂર્ણપણે યોગ્યતા દાખવી છે.

૪૪. ચુકાદાનું સમાપન કરતાં પહેલાં, State of Goa vs. Sanjay Thakran & Anr. ના મામલામાં સર્વોચ્ચ ન્યાયાલયના ચુકાદાનો ઉલ્લેખ કરવો યોગ્ય રહેશે, જેમાં સર્વોચ્ચ ન્યાયાલયે આ મુજબ અવલોકન કર્યું છે :

“૧૬ ઉપરોક્ત નિર્ણયો પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે, નિર્દોષ મુક્તિના આદેશ સામેની અપીલમાં સત્તાનો ઉપયોગ કરતી વખતે, અપીલ અદાલત સામાન્ય રીતે નિર્દોષ મુક્તિના આદેશમાં હસ્તક્ષેપ કરશે નહીં, જ્યાં સુધી નીચલી અદાલતનો અભિગમ કોઈ સ્પષ્ટ ગેરકાયદેસરતા થી દૂષિત ન હોય અને જે નિષ્કર્ષ પર પહોંચવામાં આવ્યું છે તે કોઈ વાજબી વ્યક્તિ દ્વારા પહોંચવામાં આવ્યું ન હોત અને તેથી નિર્ણયને વિકૃત તરીકે વર્ણવી શકાય. માત્ર એટલા માટે કે બે દૃષ્ટિકોણ શક્ય છે, અપીલ અદાલત એવો દૃષ્ટિકોણ અપનાવશે નહીં જે નીચલી અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલ ચુકાદાને અસ્વસ્થ કરે.

છતાં પણ, જો અપીલ અદાલતનો મત હોય કે નીચલી અદાલત દ્વારા નોંધાયેલ નિષ્કર્ષ વિકૃત છે અને અદાલતે કાનૂનની સ્પષ્ટ ભૂલ કરી છે તથા દફતર પરના મહત્વપૂર્ણ પુરાવાને અવગણ્યા છે, તો અપીલ અદાલતને પુરાવાની સમીક્ષા કરવાની સત્તા છે. આવા સંજોગોમાં, દફતર પર મૂકાયેલ સામગ્રીના આધારે ન્યાયસંગત નિર્ણય પર પહોંચવા માટે અને આરોપી પૈકી કોઈ વ્યક્તિ તેના સામે મૂકાયેલા ગુનાના અમલ સાથે સંકળાયેલ છે કે નહીં તે જાણવા માટે પુરાવાનું પુનઃમૂલ્યાંકન કરવાનું કર્તવ્ય અપીલ અદાલત પર નિહિત છે.”

૪૫. કેસના તથ્યો અને સંજોગોમાં, આ ન્યાયાલય નીચેની અદાલતે નોંધેલા તારણો, અંતિમ નિષ્કર્ષ તથા પરિણામરૂપ નિર્દોષ મુક્તિના આદેશ સાથે સંપૂર્ણ સહમતિ વ્યક્ત કરે છે; આથી, કોઈ હસ્તક્ષેપ જરૂરી નથી.

૪૬. આથી, અપીલ નિષ્ફળ જાય છે અને તે મુજબ પ્રાથમિક સ્તરે જ નામંજૂર કરવામાં

આવે છે. દફતર તથા કાર્યવાહી સંબંધિત અદાલતને પરત મોકલવામાં આવે.

સહી/ – (ન્યાયમૂર્તી શ્રી વિમલ કે. વ્યાસ)

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.